“La necròpolis de Milmanda permet parlar de relacions indígenes entre l’interior i la costa en l’ibèric antic”

Entrevista al Dr. Raimon Graells i Fabregat, autor de ‘La necròpolis protohistòrica de Milmanda’, un treball que acaba de publicar l’ICAC dins de la col•lecció Hic et Nunc (núm. 5)

“La necròpolis de Milmanda permet parlar de relacions indígenes entre l’interior i la costa en l’ibèric antic”

La necròpolis protohistòrica de Milmanda (Vimbodí, Conca de Barberà, Tarragonès). Un exemple del món funerari català durant el trànsit entre els segles VII i VI aC és una monografia que documenta els materials que es van trobar en aquest jaciment i els posa en el context del món funerari del període ibèric antic a Catalunya. L’autor, Raimon Graells, és investigador FIR de la Universitat de Lleida (UdL) i el 28 de gener va obtenir el títol de doctor amb qualificació de *cum laude* amb una tesi titulada “Análisis de las manifestaciones funerarias en Catalunya durante los siglos VII y VI a.C. Sociedad y cultura material: la

asimilación de estímulos mediterráneos”.

Descriu-nos la necròpolis de Milmanda.

És una necròpolis molt petita però que concentra alguns dels tipus d’elements més espectaculars de tot el registre funerari català del segle VI aC a Catalunya.

I això que només té 17 tombes!

Sí, una quantitat que trenca la mitjana normal de les necròpolis conegudes d’aquesta època a Catalunya, tant per les dimensions reduïdes com perquè està apartada de la costa.

Es tracta d’una tipologia nova de necròpolis?

No. Compleix els requisits del període ibèric antic a Catalunya, i la seva singularitat rau justament en la localització, ja que està allunyada dels grans nuclis coneguts fins ara.

De quins nuclis parlem?

Principalment, la costa catalana meridional (desembocadura de l’Ebre), la costa central catalana i la zona d’Empúries. A l’interior es coneixien dades soltes, com algunes tombes de la necròpolis de la Pedrera (Vallfogona de Balaguer). Però el cas de Milmanda és singular.

Situat al curs alt del riu Francolí, comunica amb Tarragona i concentra tots els elements de la zona costera des del sud de França fins al nord de Castelló.

Enumera'ns aquests elements.

Els fermalls de cinturó d'un i dos garfis, les espases de ferro, les puntes de llança… I com a elements més singulars, la vaixella metàl•lica, les grebes o cnèmides (els elements de protecció per a les cames)…

A més de l'aríbal conrinti!

Sí, que és l'únic element importat i té una importància cabdal, ja que aporta una cronologia molt precisa.

Com interpretes la presència d'objectes bèl•lics?

Pot ser una reacció als moviments mediterranis que s'estan vivint a la costa catalana i a la Mediterrània occidental en general, com el final de la colonització fenícia i l'inici de la colonització grega, a més de l'augment de la importació grega i etrusca. Sembla que hi ha una reacció indígena a aquest control forani dels recursos. És una possible explicació per entendre la presència sobtada d'armes a partir del 575 i fins a principis del segle V.

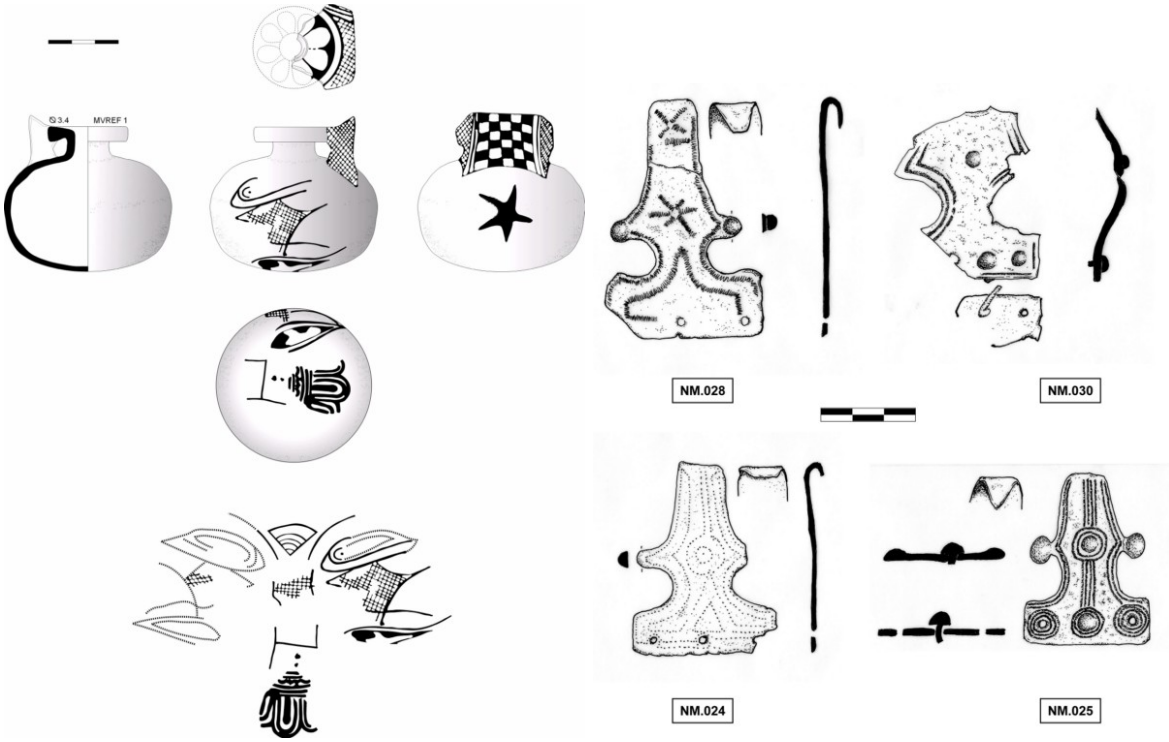

A l'esquerra, muntatge de les vistes laterals, inferior, superior, posterior, secció i, en el requadre superior, el desenvolupament de la decoració pintada del cos. A la dreta, fermalls de cinturó d'un garfi en bronze.

També hi ha objectes simbòlics.

Parlem d'una societat cada cop més complexa i que va acompanyada d'una estructura ideològica i religiosa en què es reconeixen símbols d'estatus, de rols socials, etc. En són exemple les espases miniaturitzades. N'apareix una a Milmanda, una altra a la necròpolis del Coll del Moro (Gandesa) i una altra a la necròpolis del Mas de Mussols (la Palma).

Què signifiquen aquestes espases miniaturitzades?

Doncs que un líder militar, per exemple, no cal que s'enterri amb les seves armes reals. N'hi ha prou enterrant-lo amb armes simbòliques, perquè la societat està en un nivell de desenvolupament prou avançat per comprendre el seu significat.

La necròpolis també informa de l'economia del moment?

És difícil de dir a partir únicament de la necròpolis. Seria molt interessant conèixer l'hàbitat i comparar-lo amb la necròpolis, on segurament hi ha una selecció d'una part de la població.

Teniu l'hàbitat localitzat?

Fem una proposta: que fos al turó on hi ha el castell de Milmanda. És davant de la necròpolis, a uns 150 metres en línia recta. A més, sota aquest castell és l'únic lloc on apareixen materials ceràmics ibèrics. Però que el poblat fos allà no és segur: no hi ha excavacions que confirmin la sincronia entre aquest possible hàbitat i la necròpolis.

La millor conseqüència del llibre seria que es fessin noves excavacions?

I tant! Seria interessantíssim intervenir a la necròpolis amb una metodologia científica o directament al poblat, i poder conèixer un jaciment nou del període ibèric antic, preibèric, a la Catalunya interior.

Com es van obtenir els materials de la necròpolis?

Es van donar a conèixer perquè el propietari els va trobar llaurant i ho va comunicar, no al Servei d'Arqueologia, que a principis dels anys 70 no existia, sinó a un aficionat local. Ell mateix, a pic i pala, va anar recollint els materials per a la seva afició i el seu col•leccionisme.

De metodologia poca.

Simplement s'anava obrint trinxera! La sort és que alguns materials els van fotografiar en el moment de la troballa i això ha permès alguna associació i relació entre ells.

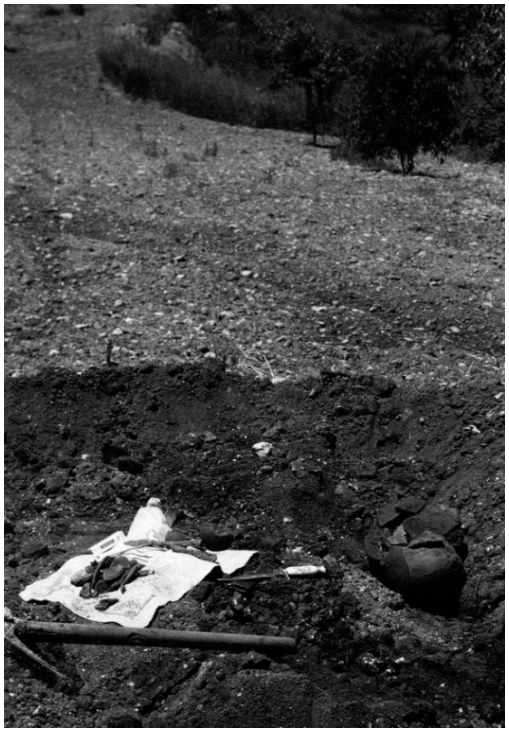

A l'esquerra, descoberta de dues urnes en les intervencions de Ramon Vidal els anys setanta. A la dreta, espasa miniaturitzada de la necròpolis de Milmanda. La majoria de les peces de la necròpolis de Milmanda, trobades el 1975, són al Museu Comarcal de la Conca de Barberà, a Montblanc, i unes quantes també al Museu de la Vida Rural, a l'Espluga de Francolí.

Per què seria interessant tornar a excavar?

Ho seria sempre que fos en el marc d'un estudi sobre el desenvolupament social de diferents comunitats de l'ibèric antic, i relacionant interior i costa per la via del Francolí. Seria interessant, per exemple, relacionar el poblat dels Vilars d'Arbeca i la costa de Tarragona, i veure què està passant en aquest punt intermig de Milmanda, un punt que controla els recursos miners i forestals de la serra de Prades i que té una via de pas fantàstica, el Francolí, fins a Tarragona.

Tornem al llibre: per què creus que ha valgut la pena publicar-lo?

Per tornar a parlar de l'ibèric antic i del món funerari a Catalunya aprofundint en les

tipologies dels materials metàl•lics precisant-ne les cronologies, i fent també una proposta de reconstrucció del ritual funerari. Són temes que s'havien deixat una mica. Però el llibre també és interessant perquè la necròpolis de Milmanda permet parlar de relacions indígenes entre l'interior i la costa, des de l'Ebre fins al sud de França.

Carme Badia i Puig

Entrevista feta el gener del 2009